

سُبْحَانَكَ يَا مَنْ لَا يَلْبَسُ الثَّيْبَ وَلَا يَتَّخِذُ الْوَدَانَ



دانشگاه قم

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته علوم قرآن و حدیث

عنوان:

بررسی مقایسه مضامین ادعیه در قرآن و

عهدین

استاد راهنما:

دکتر محمد علی تجری

استاد مشاور:

دکتر جعفر نکونام

نگارنده:

حسین محمدی سرشت

تابستان ۱۳۸۹

چکیده

این پایان نامه با عنوان بررسی مقایسه مضامین ادعیه در قرآن کریم و عهدین کاوشی است درباره دعا در سه دین یهود، مسیحیت و اسلام. در ابتدا به طرح موضوعات کلی چون معانی لغوی و اصطلاحی دعا و نیز معناشناسی آن پرداخته شده و بعد از آن خدای مدعو و بنده نیایشگر از ارکان دعا شمرده شده و برای خداوند صفاتی همچون مالک، قدیر، علیم، سمیع بیان گردیده و بعد از آن به صفات نیایشگر همچون اخلاص، حضور قلب و خوف و رجاء پرداخته شده است و در ادامه الفاظ دعا به عنوان سومین رکن دعا شرح شده و نیز اموری همچون اظهار خشوع، اظهار ضعف، اقرار به حکمت خداوند، اظهار ایمان، تسلیم بودن جزو آداب دعا شمرده شده است و همچنین حاجت های مطرح شده به درگاه خداوند از زبان دو گروه پیامبران و مؤمنان از قبیل طلب سلامتی و عافیت، طلب رحمت و بخشش، درخواست هدایت، طلب رزق و روزی مطرح شده است و در هر یک از موضوعات ذکر شده، سعی شده است که بین مطالب قرآن کریم و عهدین مقایسه شود.

واژگان کلیدی: دعا، نیایش، قرآن، عهدین، صفات خدا

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول - کلیات	۴
بیان مسئله	۵
اهمیت تحقیق	۵
سؤال تحقیق	۶
فرضیه ها	۶
پیشینه تحقیق	۷
روش تحقیق	۸
- مقدمه ای بر شناخت دعا	۹
۱- ۱- دعا در لغت	۹
۱- ۲- دعا در اصطلاح	۱۱
۱- ۳- وجوه معانی دعا در قرآن	۱۲
۱- ۳- ۱- دعا به معنی خواندن	۱۲
۱- ۳- ۲- دعا به معنای درخواست و استمداد	۱۲
۱- ۳- ۳- دعا به معنای ایمان و توجه به پروردگار	۱۳
۱- ۳- ۴- دعا به معنی پرستیدن	۱۳
۱- ۳- ۵- دعا به معنی بانگ، ندا، سخن	۱۳
۱- ۳- ۶- دعا به معنای قائل شدن	۱۳

۱ - ۴ - واژگان قریب المعنی با دعا ۱۴

۱ - ۴ - ۱ - ندا ۱۴

۱ - ۴ - ۲ - سؤال ۱۵

۱ - ۴ - ۳ - طلب ۱۵

۱ - ۴ - ۴ - استغفار ۱۶

۱ - ۴ - ۵ - ابتهاج ۱۶

۱ - ۴ - ۶ - استغاثه ۱۷

فصل دوم - ارکان دعا ۱۸

۱ - خدای مدعو و صفات آن ۱۹

۱ - ۱ - معبود بندگان ۱۹

۱ - ۲ - قریب ۲۲

۱ - ۳ - مالک ۲۴

۱ - ۴ - قدیر ۲۶

۱ - ۵ - علیم ۲۹

۱ - ۶ - مجیب ۳۰

۱ - ۷ - سمیع ۳۲

۱ - ۸ - پادشاه ۳۳

۲ - دعاکننده و نیایشگر ۳۶

۲ - ۱ - معرفت و ایمان ۳۶

۲ - ۲ - اخلاص ۴۰

۲ - ۳ - حضور قلب ۴۲

- ۴۳..... ۲- ۴ - تضرع و تأثر قلبی
- ۴۴..... ۲- ۵ - خوف و رجاء
- ۴۹..... ۳- الفاظ دعا
- ۴۹..... الف (در قرآن کریم
- ۴۹..... ۱- رب
- ۵۰..... ۲- « اللهم »
- ۵۲..... ب (در عهدین
- ۵۲..... ۱ - خدای پدر
- ۵۳..... ۲- خدای عادل
- ۵۴..... ۳ - خدای چوپان
- ۵۴..... ۴ - خدای شوهر
- ۵۶..... نتیجه گیری
- ۵۷..... فصل سوم - آداب دعا
- ۵۸..... ۱- جایگاه و اهمیت دعا
- ۵۸..... ۱- ۱- جایگاه و اهمیت دعا در قرآن
- ۶۰..... ۱- ۲- جایگاه و اهمیت دعا در کتاب مقدس
- ۶۴..... ۲- آداب دعا
- ۶۴..... ۲- ۱ - استغفار
- ۶۶..... ۲- ۲ - اقرار به گناه و ظلم به خویشان
- ۶۷..... ۲- ۳ - اظهار ضعف

- ۶۹.....۲- ۴- اظهار خشوع.....
- ۷۰.....۲- ۵- تضرع به درگاه خداوند.....
- ۷۱.....۲- ۶- ذکر اسماء حسنی در حین دعاکردن.....
- ۷۲.....۲- ۷- اقرار به حکمت خداوند.....
- ۷۳.....۲- ۸- اقرار به قدرت خداوند.....
- ۷۴.....۲- ۹- اقرار به یگانگی خداوند.....
- ۷۵.....۲- ۱۰- اظهار ایمان.....
- ۷۶.....۲- ۱۱- اظهار عبودیت.....
- ۷۸.....۲- ۱۲- اظهار اطاعت.....
- ۷۹.....۲- ۱۳- تسلیم بودن.....
- ۸۰.....۲- ۱۴- تسبیح خداوند.....
- ۸۱.....۲- ۱۵- حمد خداوند.....
- ۸۳.....۲- ۱۶- ذکر نعمت ها.....
- ۸۴.....۲- ۱۷- توکل به خدا.....
- ۸۵.....۲- ۱۸- تعمیم دعا.....
- ۸۶.....۲- ۱۹- اعتدال در صدا.....
- ۸۷.....۲- ۲۰- مداومت و اصرار در دعا.....
- ۸۹.....۲- ۲۱- دعای پنهانی.....
- ۹۰.....۲- ۲۲- تناسب بین دعا و انتخاب اسامی پروردگار.....
- ۹۲.....نتیجه گیری.....
- ۹۳.....فصل چهارم - موارد دعا.....

- ۱- خواسته های پیامبران از خداوند در قرآن و کتب مقدس ۹۴
- ۱- ۱- طرز پرستش و عبادت ۹۴
- ۱- ۲- قبولی اعمال ۹۵
- ۱- ۳- تسلیم در برابر خداوند ۹۶
- ۱- ۴- بعثت پیامبر ۹۶
- ۱- ۵- پناه بردن به خدا از اعمال زشت ۹۷
- ۱- ۶- طلب سلامتی و عافیت ۱۰۰
- ۱- ۷- دعا برای حسن عاقبت و سعادت اخروی ۱۰۲
- ۱- ۸- دعا برای طلب رحمت ، بخشش و قبول توبه ۱۰۴
- ۱- ۹- دعا برای دریافت علم و حکمت ۱۰۷
- ۱- ۱۰- دعا برای والدین ۱۰۹
- ۱- ۱۱- دعا برای طلب فرزند ۱۱۰
- ۱- ۱۲- دعا برای فرزندان ۱۱۳
- ۱- ۱۳- دعا برای مؤمنین ۱۱۷
- ۱- ۱۴- دعا برای امنیت شهر مکه ۱۲۰
- ۱- ۱۵- دعا برای وسعت رزق ۱۲۲
- ۲- خواسته های مؤمنان و صالحان در قرآن کریم و کتب مقدس ۱۲۴
- ۲- ۱- هدایت به راه مستقیم ۱۲۴
- ۲- ۲- طلب رحمت ۱۲۵
- ۲- ۳- نیکی در دنیا و آخرت ۱۲۶
- ۲- ۴- مصونیت از عذاب الهی ۱۲۷

- ۱۲۸ ۵-۲ - مرگ با نیکان
- ۱۲۹ ۶-۲ - دعا برای طلب استقامت در دین
- ۱۳۰ ۷-۲ - قبول نذر
- ۱۳۲ ۸-۲ - دعا برای نجات و پیروزی بر دشمنان
- ۱۳۶ ۹-۲ - دعا برای آزمایش و داوری مطابق با اعمال
- ۱۳۷ ۱۰-۲ - طلب بیداری خداوند
- ۱۳۸ ۱۱-۲ - پیشنهاد و تذکر دادن به خداوند در قالب دعا
- ۱۴۰ نتیجه گیری
- ۱۴۱ فهرست منابع و مأخذ :

تقدیم به :

این پایان نامه را به محضر ائمه اطهار (علیهم السلام) مخصوصاً به پیشگاه حضرت
ولی عصر بقیة الله الاعظم حجة بن الحسن العسکری (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تقدیم می
نمایم.

همچنین به روح مادر مهربانم، که تمامی موفقیت های زندگی ام را مدیون زحمات و
دعای خیر ایشان هستم .

تقدیر و تشکر

حمد و ستایش مخصوص آن خداوندی است که دعا و نیایش را کلید رستگاری و چراغ هدایت کرد و آن را سپری محافظ از خطرات اخلاقی و واسطه ی خیر و نیکی ها و موجب وصول به بهشت جاویدان فرمود . و همچنین درود و تحیات فراوان به پیام آور عظیم الشأن اسلام که گهواره ی تمدن بشری را به حرکت در آورد و کاروان بشریت را در راه معراج سعادت قرار داد .

و نیز درود و صلوات فراوان بر روان پاک ائمه دین و جانشینان بر حق سیدالمرسلین حضرت علی (علیه السلام) و همسر بزرگوارش صدیقه طاهره و یازده فرزند گرامیشان که در این جهان تاریک چراغ فروزانند و کواکب تابان .

و همچنین از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر تجری که راهنمایی اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش و تدوین پایان نامه، تقبل نمودند نهایت تشکر را دارم. و از راهنمایی های جناب آقای دکتر نکونام چه در طول دوران تحصیل که افتخار شاگردی ایشان را داشتم و همچنین خصوص پایان نامه که مشاور بنده بودند کمال تشکر و سپاس را دارم .

و نیز از همسر گرامیم که در تدوین پایان نامه مرا یاری کردند تشکر و قدردانی می

کنم .

مقدمه

اگر تاریخ را محصول به جا مانده از تلاش آدمی در جهان بدانیم که با عمری به اندازه عمر بشر، همواره همراه انسان بوده ضرورت پی گیری از بحث دعا و نیایش که با تاریخ بشر و سرنوشت او رابطه ای تنگاتنگ دارد دو چندان می شود .

در تاریخ می خوانیم که مصری های بدوی به هوروس یا خدای آفتاب دل بسته بودند و به درگاه او نیایش می کردند .

بابلی ها به قصد اینکه از برکات و نعمت های دنیوی بهره مند شوند با توسل به کاهنان و با قربانی و دعا و نیایش از آنها یاری می جستند و گاه کاهنان را و می داشتند تا در ازای دریافت مبلغی زیاد، با آنها یکدل شوند و برای رضایت خدای ایشترچنین سروده هایی می خواندند: ای بانوی آسمانی ما، دمی نظرکن، من تو را با تن نزار و دل محزون و دیده اشکبار می خوانم و . . .

بوترا، یکی از صاحب نظران، عمل نیایش را نوعی بیان احساسات نسبت به خدایان می داند و می نویسد: نیایش خدایان، عبارتست از کرنش در برابر آنها، درخواست از رحمت آنان، بزرگ داشتن، سپاس گفتن، اظهار بندگی، استغاثه، عجز و لابه به درگاه آنان وی اضافه می کند که : این نیایش ها، همچنان که در ارتباط با مقامات خاکی می بینیم، مستلزم حضور یافتن در پیشگاه خدا، زانو زدن در برابر وی، دست به دامان او شدن، به پابوس او رفتن و همچنین بلند کردن دست ها و باز کردن دو کف دست به سوی او همچون دعا خواندن می باشد .

رومیان، معابد متعددی ساخته بودند که در آنها به نیایش می نشستند و حاجت می طلبیدند .

در تاریخ ژاپن می خوانیم: در سال ۱۹۳۵ مذهب دولتی شینتو تشکیل شده تا برنامه عبادت و تشریفات دینی را با جماعت دولت به جای آورند .

اینها و شواهد فراوان دیگری که ذکر آنها ضرورت ندارد همه گواه آن است که نیایش و دعا به عنوان یک واقعیت موجود در جهان هستی از بدو خلقت انسان تاکنون مطرح بوده و مردم برای رسیدن به کمال از آن استفاده می کردند. گرچه ممکن است افراد بشر در تحصیل کمال و سعادت راه خطا رفته و یا در شیوه و آداب مناجات و دعا از مسیر صواب دور افتاده باشند، اما خود دعا و نیایش، امر همیشگی موجود در تاریخ زندگی انسان بوده و هست. هدف و پایان زندگی اخلاقی، خداگونه شدن است و این خداگونه شدن از طریق نیایش و عبادت انجام می شود. باید گفت که ارتباط با پروردگار، آرامش بخش و حرکت دهنده است آنان که در زندگی انس و الفت با او ندارند همیشه بی تکیه گاه، بی پناه و تنها می مانند و در مقابل حوادث آسیب پذیر می شوند. حال بالاترین وسیله ارتباط انسان با خدا دعاست و شاید اولین آموزش پروردگار به انسان دعا کردن باشد و این رشته ارتباط به وسیله خود خداوند به انسان شناسانده شده است. دعا سبب می گردد تا بشر به نیازهای خویش پی برده و در برابر ذات پاک و بی همتای پروردگار متعال، خضوع کند و در این میان تردیدی نیست که تنها افرادی به هدف بالا و والای دعا دست می یابند که آن را شناخته، آداب و شرایط آن را رعایت نموده و موانع آن را از میان بردارند. لذا نویسنده در این تحقیق بر آن است به بررسی موضوع دعا و مقایسه آن در قرآن و انجیل و تورات بپردازد تا شاید بتواند حرف ناگفته و ننوشته ای را در این میان به خوانندگان عرضه دارد.

مطالب و محتوای این پژوهش در ۴ فصل گزینش و چینش شده است.

فصل اول - به کلیات پژوهش اختصاص دارد و در آن به مباحث مقدماتی چون معنا

شناسی دعا نیز پرداخته می شود.

فصل دوم - به بررسی و توضیح عمده صفات و ویژگی های مدعو و داعی و نیز الفاظ

دعا تحت عنوان ارکان دعا پرداخته می شود

فصل سوم - در این فصل سعی شده است در ابتدا به اهمیت دعا توجه شود و در ادامه

نیز به آدابی که دعاکننده باید حین دعا و نیایش با پروردگار به آن توجه داشته باشد اشاره

شود و مشابه فصل پیشین به بیان تفاوت دیدگاه های قرآن کریم و عهدین نیز پرداخته شود.

فصل چهارم - نویسنده سعی کرده است در این فصل که در واقع آخرین فصل از پایان نامه می باشد به مهمترین مواردی که دعا کنندگان از خداوند خواسته اند پردازد و در پی آن است تا در ضمن اشاره به موارد دعا، به نکات قابل توجهی چون بیان تفاوت دیدگاه دعاکنندگان در قرآن با دعاکنندگان و خواسته های مطرح شده از جانب پیروان عهدین در کتب مقدس پرداخته شود .

فصل اول – کلیات

کلیات

بیان مسئله

آنچه که نویسنده در این تحقیق به آن می پردازد بررسی تطبیقی موضوع دعا و نیایش در قرآن کریم و تورات و انجیل است. با توجه به اهمیت داشتن موضوع دعا در ادیان الهی ما برآنیم تا با مطالعه و تحقیق در این موضوع آن را از زوایا و جنبه های مختلف مورد ارزیابی قرار داده و به فضل و مدد الهی حقایق و مطالبی را در این راستا ارائه دهیم. در این تحقیق سعی گردیده تا مسائل مربوط به دعا در سه دین اسلام و مسیحیت و یهود در ابعاد مختلف از جمله: اهمیت دعا، آداب دعا، موارد دعا و... مورد بررسی قرارگیرد و در عین حال به نقاط اشتراک و افتراق آنها پرداخته شود تا از این رهگذر اطلاعات مناسبی نیز در زمینه دعا در این سه دین در اختیار خوانندگان قرار گیرد.

اهمیت تحقیق

در جهان حاضر، گفتگوی میان ادیان از چنان مقبولیتی برخوردار شده است که اکثر متألهان و متفکران ادیان بزرگ جهت بسط و گسترش این گفتگوها کوششهای فراوان می کنند. اهمیت این گفتمان از آن جهت است که پیروان ادیان خصوصاً ادیان الهی درصدد پیدا کردن مشترکات تاریخی - اعتقادی به جهت ابهام زدایی از پیام های اصلی ادیان و تقویت زمینه های صلح و همزیستی هستند و از این رو لازم است به تحقیقی همه جانبه در متون دینی ادیان الهی نظیر قرآن و عهدین و مطالب و مفاهیم موجود در آن پرداخت. دعا یکی از اساسی ترین گرایش های با ارزش انسانی است که در تمام ادیان و مذاهب رایج دنیا مطرح بوده و تمام ملل و آنهایی که به خداوند معتقدند و خداپرست محسوب می شوند و یا حتی خدا را هم قبول ندارند، به نوعی به دعا اعتقاد دارند. حال آنچه نگارنده در این تحقیق به آن اهتمام می ورزد این است که در حوزه دعا و نیایش بدون هیچ گونه جانبداری بررسی تطبیقی صورت پذیرد تا نقاط مشترک و بعضاً تفاوت های موجود بین سه دین اسلام، مسیحیت و یهودیت مشخص گردد.

سؤال تحقیق

سؤال های اساسی که این تحقیق درصدد یافتن پاسخ مناسب بدان هاست از این قرار

است :

- ۱- آیا تفاوتی در مضمون دعاهای قرآنی با کتب عهدین وجود دارد یا نه؟
- ۲- دیدگاه قرآن کریم و کتب مقدس در خصوص مدعو که خداوند است و نیز داعی که در واقع نیایشگر و درخواست کننده است چیست؟
- ۳- قرآن و عهدین چه شرایط و آدابی را برای دعا و استجاب آن مطرح کرده اند؟
- ۴- در قرآن کریم و عهدین دعا از چه جایگاه و اهمیتی برخوردار است؟
- ۵- قرآن کریم و عهدین چه خواسته ها و حاجت هایی را از زبان نیایشگران مطرح کرده اند؟

فرضیه ها

- ۱- به نظر نویسنده مضمون دعاهای قرآنی پربارتر و سنجیده تر از مضمون دعاهای عهدین است .
- ۲- در نگاه کلی می توان گفت که ادیان الهی شاید تفاوتی در اصول و کلیات دعا نداشته باشند ولی در خصوص موارد تفاوت هایی وجود دارد که باید با تحقیق و بررسی مشخص گردد .
- ۳- قرآن کریم و عهدین یک سلسله اموری را که عمدتاً مربوط به نیایشگر و دعا کننده است برای دعا ذکر کرده اند و شاید بتوان گفت که ادیان الهی در این خصوص مشترکات زیادی داشته باشند .
- ۴- قرآن کریم و عهدین اهمیت زیادی برای دعا قائل شده و این موضوع در ادیان الهی از جایگاه ویژه ای برخوردار است .

۵- کتب مقدس به مقوله دعا عمدتاً به عنوان بر آوردن نیازهای مادی توجه دارند و به امور معنوی چندان توجه ای ندارند ولی در قرآن کریم امور مادی و معنوی با هم دیده شده و امور مادی را برای رسیدن به مقام قرب و کمال مطلق می خواهد .

پیشینه تحقیق

از آنجا که دعا ریشه در فطرت انسان ها دارد و مختص به دین خاصی نیز نیست، از همان ابتدا مسئله دعا مورد توجه ادیان بوده و کتاب ها و تحقیقات زیادی در این موضوع به انجام رسیده اما چیزی که کمتر به آن توجه گردیده بررسی تطبیقی این موضوع است و حتی می توان گفت که موضوع دین شناسی تطبیقی به عنوان مطالعه ی علمی جنبه های گوناگون ادیان مختلف جهان با سبقه ی تطبیقی و مقایسه ای نسبتاً دیر آغاز شده و گسترش یافته است و کمتر کسی به این موضوع پرداخته است و به همان نسبت هم در موضوع دعا نیز تحقیق درخور توجه ای عرضه نشده است . در مورد کتب مقدس باید به این نکته اشاره کرد که اگرچه تحقیقی هم در زمینه دعا شده باشد به دلیل اینکه به زبان فاسی ترجمه نشده است لذا دست یابی به این کتب نیز مشکل می شود از جهتی ارتباط برقرار کردن با خود صاحبان کتاب نیز مشکل می باشد . چرا که زمان مراجعه به کلیسا مسئولانی که در این خصوص به آنان مراجعه می شود یا حاضر به همکاری نبوده و یا در جواب درخواست شما با این توضیح که تفاسیر و کتب آنها ترجمه نشده و بیشتر به زبان غیر فارسی است از همکاری خودداری می کنند . در باب ترجمه کتاب مقدس تنها کتابی که دست یابی به آن آسان بود متن کتاب مقدس است؛ مقالاتی نیز به صورت پراکنده در سایت های فیلتر نشده مسیحیان و یهودیان می توان یافت ولی چنانکه بر محققان این عرصه روشن است نمی تواند جوابگوی تحقیق در این زمینه باشد . از بین سایت هایی که مسیحیان به چند زبان از جمله فارسی راه اندازی کرده اند می توان به سایت www.dota.net اشاره نمود که تحت عنوان شاگرد سازی مسیح می باشد . این سایت از آن دسته سایت های مفید و کاربردی برای کسانی است که علاقه مندند در این موضوعات کار کنند . از جمله کارهای انجام شده در این سایت این

است که متن صحبت هایی که از رادیو پخش می شود را در شکل فایل پی دی اف در اختیار کاربران خود قرار می دهد که یکی از موضوعات آن دعا می باشد . در زمینه مقایسه کتب مقدس با قرآن نیز باید اذعان نمود که در موضوعاتی همچون قصص انبیاء و روح در دانشگاه قم و سایر دانشگاه کار شده است ولی درباره این موضوع یعنی بررسی تطبیقی دعا در قرآن و عهدین تاکنون تحقیقی صورت نگرفته است .

روش تحقیق

این تحقیق از نوع توصیفی - تطبیقی بوده و روش آن، گردآوری مطالب اسنادی است که شامل جمع آوری اطلاعات از طریق مراجعه به کتابخانه ها، شبکه ها و مراکز اطلاع رسانی و سایت های علمی - پژوهشی است . حوزه اساسی و دامنه کار آن در بخش اسلام: قرآن و در بخش یهود: عهد قدیم و در بخش مسیحیت: عهد جدید می باشد .

— مقدمه ای بر شناخت دعا

کلمه «دعو» و مشتقات این واژه در قرآن کریم زیاد به کار رفته است. لذا ضرورت دارد ابتدا به معنا شناسی واژه «دعو» پرداخته و سپس وجوه معانی آن را در قرآن مورد بررسی قرار دهیم از طرفی نیز واژه های مرتبط دیگر مانند سؤال، طلب، ندا، استغاثه مورد دقت بیشتری قرار گیرد تا ارتباط معنایی این واژه ها با کلمه «دعو» روشن گردد. در ابتدا کلمه «دعو» را از نظر لغوی و اصطلاحی مورد بحث قرار داده و سپس به وجوه معانی آن می پردازیم.

۱-۱- دعا در لغت

اصحاب لغت برای این واژه معانی نزدیک به یکدیگر ذکر کرده اند از جمله خواندن، با صدا متوجه کردن و ابن فارس در معنای دعو چنین می نویسد: «دعو: اصلٌ واحدٌ و هوأن تمیل الشيء الیک بصوتٍ و کلامٍ یکون منک»^۱ دعا یک معنای اصلی دارد و آن عبارت است از این که توجه چیزی را با صدا و سخن خود، به خودت جلب کنی. در کتاب «التحقیق فی کلمات القرآن» چنین آمده است: «دعو: هو طلب شیءٍ لأن یتوجه إلیه أو یرغب إلیه أو یسیر إلیه.»^۲ ماده دعو دلالت دارد بر این که کسی چیزی را طلب کند به این منظور که توجه آن را به خود جلب کند یا به خودش متمایل نماید و یا حرکتش را به سمت خود سوق دهد. همچنین صاحب کتاب اضافه می کند که «دعا» به مطلق درخواست، میل و توجه از طرف مقابل گفته می شود ولی «دعوة» به اعتبار صیغه اش بر دعای مخصوص دلالت دارد.

^۱ - احمد بن فارس، معجم المفاییس اللغة، المکتب الاعلام الاسلامی، جمادی الاخره، ۱۴۰۴، ج ۲، ماده دعو

^۲ - حسن، المصطفوی، التحقیق فی کلمات القرآن، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۰، ج ۳، ماده دعو.